Regulacje prawne

> Cały system uprawnień SEP stoi na jednym artykule ustawy Prawo energetyczne — art. 54 — rozwiniętym przez rozporządzenia wykonawcze, które ustalają, kto sprawdza kwalifikacje, jak często i na jakich zasadach dopuszcza się pracowników do pracy.

Stan prawny na 4 października 2026: *ustawa Prawo energetyczne w tekście jednolitym Dz.U. 2026 poz. 43, rozporządzenie o kwalifikacjach Dz.U. 2022 poz. 1392, rozporządzenie BHP w tekście jednolitym Dz.U. 2021 poz. 1210.*

Skróty użyte na tej stronie (4)

Skrót	Co znaczy
BHP	bezpieczeństwo i higiena pracy
ISAP	Internetowy System Aktów Prawnych: baza przepisów prowadzona przez Sejm
SEP	Stowarzyszenie Elektryków Polskich: wydaje świadectwa kwalifikacyjne elektryków
URE	Urząd Regulacji Energetyki: organ, którego Prezes wydaje koncesje energetyczne i powołuje komisje kwalifikacyjne SEP

Po co to istnieje

Zanim zajmiemy się tym, jak wygląda praca przy urządzeniach elektroenergetycznych na co dzień, ustalamy, skąd w ogóle biorą się wymagania, o których mówi ta książka. Nie są zwyczajem branżowym ani wewnętrzną procedurą jednego zakładu pracy — wynikają z konkretnych aktów prawnych, które wymieniamy tutaj z pełnymi oznaczeniami, bo egzamin kwalifikacyjny odwołuje się do nich wprost.

Ustawa upoważnia rozporządzenie, rozporządzenie prowadzi do świadectwa (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

Trzy akty stanowią szkielet tych regulacji:

```
Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne.
Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska
z dnia 1 lipca 2022 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania
posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją
urządzeń, instalacji i sieci.
Dz.U. 2022 poz. 1392

Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 28 sierpnia 2019 r.
w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach
energetycznych.
Dz.U. 2019 poz. 1830 (tekst jednolity: Dz.U. 2021 poz. 1210)
```

Oznaczenia z pierwszego wiersza czytamy tak: ustawa z 1997 roku jest ogłoszona w Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348, a jej aktualny tekst jednolity, według stanu na 4 października 2026 roku, to obwieszczenie Marszałka Sejmu z 15 stycznia 2026 roku, Dz.U. 2026 poz. 43. Rozporządzenie BHP z 2019 roku zmieniono dwa razy w 2020 roku (Dz.U. 2020 poz. 529 i poz. 1649), obowiązuje od 26 października 2020 roku, a jego tekst jednolity ogłoszono obwieszczeniem w Dz.U. 2021 poz. 1210. Późniejszych zmian tego rozporządzenia nie znaleźliśmy, ale nie umiemy tego wykluczyć w sposób formalny, więc przed powołaniem się na nie na egzaminie sprawdzamy bieżący tekst w bazie ISAP.

Ustawa Prawo energetyczne jest aktem nadrzędnym, bo to ona w art. 54 nakłada obowiązek posiadania kwalifikacji i upoważnia ministra do wydania rozporządzenia wykonawczego. Rozporządzenie z 2022 roku rozwija ten obowiązek w szczegóły proceduralne, czyli kto sprawdza kwalifikacje, w jakim trybie i według jakiego wzoru wydaje się świadectwo; zastąpiło ono wcześniejsze rozporządzenie z 28 kwietnia 2003 roku (Dz.U. 2003 nr 89 poz. 828), które straciło moc z dniem wejścia w życie nowego aktu. Rozporządzenie z 2019 roku odpowiada na inne pytanie, nie kto ma prawo pracować przy urządzeniach energetycznych, tylko jak ta praca ma być zorganizowana, żeby nie skończyła się wypadkiem; jego treść rozwijamy na stronie Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych.

Art. 54 ustawy Prawo energetyczne

> **Pojęcie: art. 54.** Przepis ustawy Prawo energetyczne, który wprowadza obowiązek posiadania kwalifikacji potwierdzonych świadectwem przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych. Artykuł ma wiele ustępów — cytujemy poniżej te, które wprost pojawiają się w materiale egzaminacyjnym, zachowując oryginalną numerację i treść.

Przykład:

```
art. 54 ust. 1.
Osoby zajmujące się eksploatacją sieci oraz urządzeń
i instalacji określonych w przepisach, o których mowa
w ust. 6, obowiązane są posiadać kwalifikacje potwierdzone
świadectwem wydanym przez komisje kwalifikacyjne.
```

To zdanie jest źródłem całego systemu opisanego na stronie Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje — dopiero ono tworzy prawny obowiązek posiadania świadectwa, a nie odwrotnie.

Przykład:

```
art. 54 ust. 2.
Zabrania się zatrudniania przy samodzielnej eksploatacji
sieci oraz urządzeń i instalacji określonych w przepisach,
o których mowa w ust. 6, osób bez kwalifikacji, o których
mowa w ust. 1.
```

Ustęp 2 przenosi ciężar odpowiedzialności również na pracodawcę — to on nie może dopuścić do samodzielnej pracy osoby bez świadectwa, niezależnie od tego, czy sama osoba się na taką pracę zgodziła.

Przykład:

```
art. 54 ust. 4.
Za sprawdzenie kwalifikacji, o których mowa w ust. 1,
pobiera się opłatę od osoby kierującej wniosek
o stwierdzenie kwalifikacji, nie wyższą niż 10% minimalnego
wynagrodzenia za pracę pracowników, obowiązującego
w dniu złożenia tego wniosku.
```

Przy minimalnym wynagrodzeniu 4806 zł brutto, obowiązującym w 2026 roku, dziesięć procent daje 480,60 zł, więc tyle wynosi najwyższa możliwa opłata za jedno sprawdzenie kwalifikacji. Dawniej ustęp 4 mówił tylko ogólnie o pobieraniu opłat, bez górnej granicy, i tak bywa jeszcze cytowany w starszych materiałach.

Przykład:

```
art. 54 ust. 6.
Minister właściwy do spraw energii i minister właściwy
do spraw gospodarki surowcami energetycznymi,
w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu
oraz Ministrem Obrony Narodowej, określą, w drodze
rozporządzenia, szczegółowe zasady stwierdzania posiadania
kwalifikacji przez osoby, o których mowa w ust. 1.
```

Ustęp 6 jest podstawą prawną rozporządzenia z 2022 roku wymienionego wyżej, tak jak wcześniej był podstawą uchylonego już rozporządzenia z 2003 roku: bez tego upoważnienia ustawowego minister nie mógłby samodzielnie regulować trybu postępowania kwalifikacyjnego.

Ustęp 7 był też objęty nowelizacją z 2021 roku i dziś liczy siedem punktów zamiast dawnych sześciu. Nie cytujemy go dosłownie, bo jest długi, ale sprawdziliśmy w tekście jednolitym z 2026 roku, że wylicza siedem spraw, które rozporządzenie ma uregulować, a mianowicie: rodzaje prac, stanowisk oraz instalacji, urządzeń i sieci wymagających kwalifikacji, zakres wymaganej wiedzy, skład komisji kwalifikacyjnych, tryb przeprowadzania egzaminu, sposób wnoszenia opłat za sprawdzenie kwalifikacji, warunki gromadzenia i przechowywania dokumentacji przez komisje oraz wzór świadectwa kwalifikacyjnego. Jednostek organizacyjnych, przy których powołuje się komisje, i trybu ich powoływania ten ustęp już nie obejmuje, bo tę kwestię reguluje dziś wprost ustęp 3 tego samego artykułu, a nie rozporządzenie. Dokładną numerację punktów warto jednak przeczytać w tekście ustawy, zanim zacytujemy ją na egzaminie.

Ustęp 7 jest w praktyce spisem treści rozporządzenia z 2022 roku: każdy punkt odpowiada konkretnemu fragmentowi tego aktu, więc znajomość tej listy pozwala szybko zorientować się, w którym miejscu rozporządzenia szukać odpowiedzi na dane pytanie egzaminacyjne.

Ustawa przewiduje też, kiedy sprawdzenie kwalifikacji trzeba powtórzyć, mimo że świadectwo formalnie zostało już raz wydane.

Przykład:

```
art. 54 ust. 1b.
W razie stwierdzenia, że eksploatacja urządzeń, instalacji
lub sieci jest prowadzona niezgodnie z przepisami dotyczącymi
ich eksploatacji, na wniosek pracodawcy, inspektora pracy,
Prezesa URE lub innego organu właściwego w sprawach
regulacji gospodarki paliwami i energią, o którym mowa
w art. 21a, sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych
należy powtórzyć.
```

Przykład:

```
art. 54 ust. 1aa.
Świadectwa kwalifikacyjne wydane osobom zajmującym się
eksploatacją urządzeń, instalacji lub sieci tracą ważność
po upływie 5 lat od dnia ich wydania.
```

Ustęp 1aa wprowadziła nowelizacja z 20 maja 2021 roku (Dz.U. 2021 poz. 1093), obowiązująca od 3 lipca 2021 roku, i to on dziś decyduje o ważności świadectwa: każde świadectwo, bez względu na to, dla kogo dana osoba pracuje, wygasa samo po pięciu latach od wydania. Ta sama nowelizacja uchyliła dawny ust. 1c, który różnicował zasady według kategorii osób: przewidywał ponowne sprawdzenie kwalifikacji na wniosek pracodawcy w razie pięcioletniej przerwy w praktyce albo modernizacji urządzeń, a sztywny pięcioletni cykl nakładał tylko na osoby świadczące usługi na rzecz konsumentów oraz mikro, małych lub średnich przedsiębiorców. Egzaminowani mogą jeszcze trafić na starsze materiały odwołujące się do tamtego, już nieobowiązującego podziału. Świadectwa wydane przed tą nowelizacją bezterminowo lub na dłużej niż pięć lat zachowały ważność najpóźniej do 3 lipca 2026 roku, więc na dzień 4 października 2026 roku żadne z nich już nie obowiązuje. Ustęp 1aa razem z ustępem 1b tworzą dziś dwie niezależne od siebie podstawy ponownego sprawdzenia kwalifikacji: sam upływ pięciu lat od wydania świadectwa oraz kontrolę zewnętrzną w razie nieprawidłowej eksploatacji. Rozwijamy to w kontekście ważności świadectwa na stronie Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje.

Rozporządzenie w sprawie kwalifikacji

Rozporządzenie z 1 lipca 2022 roku dzieli osoby ubiegające się o świadectwo na dwie kategorie stanowisk, opisane szerzej na stronie Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje, czyli stanowiska eksploatacji i stanowiska dozoru, oraz precyzuje, jaką wiedzą musi wykazać się kandydat w każdej z nich. Dla dozoru rozporządzenie wymienia między innymi znajomość przepisów dotyczących przyłączania urządzeń i instalacji do sieci, przepisów i zasad postępowania przy programowaniu pracy urządzeń, przepisów dotyczących prowadzenia dokumentacji technicznej i eksploatacyjnej, przepisów dotyczących budowy urządzeń oraz norm i warunków technicznych, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy z uwzględnieniem pierwszej pomocy, zasad postępowania w razie awarii oraz zasad dysponowania mocą urządzeń przyłączonych do sieci. Dla eksploatacji zakres jest węższy: zasady budowy, działania i warunków technicznych obsługi urządzeń, zasady eksploatacji i instrukcje eksploatacji, zasady i warunki prac kontrolno-pomiarowych i montażowych, zasady bezpieczeństwa pracy z umiejętnością udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcje postępowania w razie awarii. Dokładne brzmienie tego zakresu warto sprawdzić w rozporządzeniu, bo redakcja poszczególnych punktów mogła się nieznacznie zmienić względem uchylonego aktu z 2003 roku, nawet jeśli sam zakres tematyczny pozostał podobny.

To, przy jakich jednostkach powołuje się komisje kwalifikacyjne i kto je powołuje, ustala dziś wprost ustawa w art. 54 ust. 3, a nie rozporządzenie: komisje na okres pięciu lat powołuje Prezes URE, w dużych przedsiębiorstwach energetycznych oraz przy stowarzyszeniach naukowo-technicznych spełniających warunki ustawowe, albo właściwi ministrowie i szefowie odpowiednich agencji dla wojska i służb mundurowych. Rozporządzenie z 2022 roku ustala natomiast, jakie wykształcenie i doświadczenie muszą mieć przewodniczący, zastępca przewodniczącego, członkowie i sekretarz komisji, jaki jest tryb i forma egzaminu, w jaki sposób wnosi się opłatę oraz jaki jest urzędowy wzór świadectwa kwalifikacyjnego, wszystko to jako rozwinięcie delegacji ustawowej z art. 54 ust. 6 i 7.

Przepisy BHP przy urządzeniach energetycznych

Rozporządzenie Ministra Energii z 28 sierpnia 2019 roku reguluje inny obszar — sposób organizacji pracy przy urządzeniach energetycznych, żeby ograniczyć ryzyko wypadku. To ten akt jest podstawą pięciu czynności wykonywanych przed przystąpieniem do pracy przy urządzeniach odłączonych od napięcia oraz podziału na osoby funkcyjne biorące udział w procesie wydawania poleceń — obu tych tematów szczegółowo dotyczy strona Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych.

Obowiązki pracodawcy i pracownika

Z zestawienia przepisów wynika wyraźny podział odpowiedzialności. Pracodawca odpowiada za to, żeby przy samodzielnej eksploatacji urządzeń nie zatrudniać osób bez wymaganych kwalifikacji, żeby pilnować terminu ważności świadectwa pracownika, wynikającego wprost z ustawy (pięć lat od dnia wydania), oraz żeby to zakład pracy, nigdy inny podmiot, wydawał polecenie pisemne i dopuszczał do pracy przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych na swoim terenie. Pracownik odpowiada za posiadanie aktualnego świadectwa odpowiedniego do zakresu wykonywanych czynności oraz za stosowanie się do instrukcji eksploatacji i zasad bezpieczeństwa, które ta instrukcja wprowadza.

Polecenie pisemne, dopuszczenie do pracy, koordynacja prac

> **Pojęcie: polecenie pisemne.** Formalny dokument wymagany przed rozpoczęciem prac w warunkach szczególnego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego, ujętych w wykazie zawartym w przepisach szczegółowych o bezpieczeństwie pracy oraz w przepisach o bezpieczeństwie pracy przy urządzeniach i instalacjach energetycznych. Polecenie pisemne na wykonanie pracy i dopuszczenie do niej wydaje zawsze zakład pracy, w którym mają być wykonywane prace przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych — nigdy firma zewnętrzna wykonująca prace na zlecenie, choćby to jej pracownicy fizycznie tę pracę wykonywali.

Polecenie na prace przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych powinno zawierać zakres, rodzaj, miejsce i termin prac, środki i warunki do bezpiecznego wykonania robót, liczbę pracowników skierowanych do pracy, wykaz pracowników odpowiedzialnych za organizację i wykonanie pracy — koordynującego, dopuszczającego, kierownika robót, nadzorującego lub kierownika zespołu pracowników, z danymi imiennymi i stanowiskiem służbowym — oraz planowane przerwy w czasie pracy. Role tych osób funkcyjnych rozwijamy na stronie Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych.

Nie każda praca wymaga polecenia pisemnego. Bez polecenia pisemnego dozwolone jest wykonywanie czynności związanych z ratowaniem zdrowia lub życia ludzkiego lub środowiska naturalnego, zabezpieczanie przez osoby uprawnione mienia przed zniszczeniem oraz prowadzenie przez osoby uprawnione i osoby upoważnione prac eksploatacyjnych określonych w instrukcji eksploatacji ustalonych przez pracodawcę. Ten ostatni wyjątek jest najczęściej mylony z ogólnym zwolnieniem z formalności — w rzeczywistości dotyczy tylko czynności, które instrukcja eksploatacji danego zakładu wprost wymienia jako niewymagające polecenia, a nie każdej rutynowej czynności.

Częste błędy

Traktowanie świadectwa kwalifikacyjnego jako czegoś bezterminowego. Świadectwo kwalifikacyjne traci ważność samo, z mocy ustawy, po upływie pięciu lat od dnia wydania, niezależnie od tego, dla kogo dana osoba pracuje i czy przez ten czas zajmowała się eksploatacją urządzeń. Poza tym terminem sprawdzenie kwalifikacji trzeba powtórzyć wcześniej także wtedy, gdy stwierdzono, że eksploatacja jest prowadzona niezgodnie z przepisami. Bezterminowe świadectwa wydane przed nowelizacją z 2021 roku przestały już obowiązywać najpóźniej 3 lipca 2026 roku.

Mylenie polecenia pisemnego z dopuszczeniem do pracy jako tego samego dokumentu wystawianego przez dowolną stronę. Polecenie pisemne na wykonanie pracy i dopuszczenie do niej wydaje zawsze zakład pracy, w którym mają być wykonywane prace — nie wykonawca zewnętrzny, nawet jeśli to jego pracownicy fizycznie pracę wykonują.

Ćwiczenia

1. Pracownik posiadający świadectwo kwalifikacyjne w zakresie eksploatacji przez ostatnie sześć lat nie wykonywał żadnych czynności przy urządzeniach, których świadectwo dotyczy, bo pracował na innym stanowisku. Czy to świadectwo jest dziś ważne i który ustęp art. 54 o tym rozstrzyga?

Odpowiedź

Nie, świadectwo już nie jest ważne, i to niezależnie od tego, że pracownik nie wykonywał czynności eksploatacyjnych. Zgodnie z art. 54 ust. 1aa świadectwo kwalifikacyjne traci ważność po upływie pięciu lat od dnia wydania, a od wydania minęło już sześć lat. Pracownika trzeba skierować na nowe sprawdzenie kwalifikacji, zanim wróci do pracy przy tych urządzeniach; sama sześcioletnia przerwa w praktyce nie ma tu dziś znaczenia, bo świadectwo i tak już wygasło z upływem terminu. W uchylonym już akcie podstawą byłby tu inny przepis, art. 54 ust. 1c pkt 1 lit. a, uruchamiany dopiero na wniosek pracodawcy z powodu przerwy w praktyce.

2. Inspektor pracy stwierdza podczas kontroli, że eksploatacja instalacji elektroenergetycznej w zakładzie jest prowadzona niezgodnie z obowiązującymi przepisami. Jaki skutek prawny może to wywołać wobec osób zajmujących się tą eksploatacją, zgodnie z art. 54 ust. 1b?

Odpowiedź

Na wniosek inspektora pracy (obok pracodawcy, Prezesa URE lub innego właściwego organu) sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych przez osoby zajmujące się tą eksploatacją należy powtórzyć — niezgodna z przepisami eksploatacja jest samodzielną przesłanką do ponownej weryfikacji kwalifikacji, niezależnie od terminu ważności posiadanego świadectwa.

3. Który dokument — zgodnie z regulacjami omówionymi na tej stronie — musi zawsze wystawić zakład pracy, na terenie którego mają być wykonywane prace przy urządzeniach elektroenergetycznych, nawet jeśli prace fizycznie wykonuje firma zewnętrzna?

Odpowiedź

Polecenie pisemne na wykonanie pracy i dopuszczenie do niej — te dokumenty wydaje zawsze zakład pracy, w którym mają być wykonywane prace przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych, niezależnie od tego, kto fizycznie wykonuje pracę.

Powiązane: Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje · Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych

Źródła: Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348), art. 54, https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970540348 · Obwieszczenie Marszałka Sejmu z dnia 15 stycznia 2026 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. 2026 poz. 43), https://eli.gov.pl/eli/DU/2026/43 · Ustawa z dnia 20 maja 2021 r. o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 1093), https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001093 · Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 lipca 2022 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz.U. 2022 poz. 1392), obowiązujące od 2 lipca 2022 r., https://www.ure.gov.pl/download/9/12973/1392.pdf · Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. (Dz.U. 2003 nr 89 poz. 828, uchylone) · Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 28 sierpnia 2019 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych (Dz.U. 2019 poz. 1830), https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001830 · Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych (Dz.U. 2021 poz. 1210); zmiany: Dz.U. 2020 poz. 529 i poz. 1649

Revision #37
Created 2026-09-25 08:26:29 UTC by Tomasz Konieczny
Updated 2026-10-26 14:16:35 UTC by Tomasz Konieczny